

КАРЕЛІН

Владислав Володимирович
vlad.karelin1989@ukr.net

кандидат юридичних наук,
доцент кафедри кримінального,
кримінально-виконавчого права
та кримінології, Академія
Державної пенітенціарної
служби

УДК 342.922

СУМІЖНІ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ РЕЖИМИ У СФЕРІ
ОРГАНІЗАЦІЇ ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬADJACENT ADMINISTRATIVE MODES IN THE AREA OF
ORGANIZATION CRIMINAL SANCTIONS EXECUTION

Стаття присвячена розгляду системи суміжних адміністративно-правових режимів у сфері організації виконання покарань. Ми проаналізували критерії поділу адміністративно-правових режимів і дійшли висновку щодо системи суміжних адміністративно-правових режимів у сфері організації виконання покарань України.

Статья посвящена рассмотрению системы смежных административно-правовых режимов в сфере организации исполнения наказаний. Мы проанализировали критерии деления административно-правовых режимов и пришли к выводу о системе смежных административно-правовых режимов в сфере организации исполнения наказаний Украины.

The article is sanctified to the system of the adjacent administrative modes in the area of organization criminal sanctions execution. We have analyzed the criteria of division of adjacent administrative modes and concluded that the system of administrative modes in the area of organization criminal sanctions execution of Ukraine.

Ключові слова: адміністративне право, адміністративно-правовий режим, система адміністративно-правових режимів, сфера організації виконання покарань

Ключевые слова: административное право, административно-правовой режим, классификация административно-правовых режимов, сфера исполнения наказаний

Keywords: administrative law, administrative mode, classification of the administrative modes, the area of criminal sanctions execution

ВСТУП

В історії розвитку людства адміністративні правовідносини у сфері організації виконання покарань завжди займали особливе місце у суспільних відносинах, що пов'язано з особливостями системи виконання кримінальних покарань. Сучасний етап становлення України характеризується проведенням радикальних реформ у всіх галузях держави і суспільства. Зміни, що відбуваються в економічному, політичному та суспільному житті країни, неминуче призводять до необхідності вдосконалення правового регулювання суспільних відносин, зокрема тих, що виникають в адміністративній діяльності у сфері організації виконання покарань.

Дослідження проблеми суміжних адміністративно-правових режимів у сфері організації виконання покарань є однією із малодосліджених проблем як у загальній теорії права, науці кримінально-виконавчого права, а також безперечно науці адміністративного права, оскільки на сьогоднішній день адміністративно-правові режими у сфері організації виконання покарань значною мірою не досліджувалися.

Слід зазначити, що проблеми адміністративно-правових режимів досліджували як вітчизняні, так і зарубіжні автори, а саме: В.Б. Авер'янов, О.М. Бандурка, Є.Ю. Бараш, В.В. Белєвцева, Ю.П. Битяк, О.Г. Братель, А.С. Васильєв, І.П. Голосніченко, В.В. Зуй, С.В. Ківалов, Т.О. Коломоєць, В.М. Комарницький, А.Т. Комзюк, С.О. Кузніченко, С.К. Могила, Т.П. Мінка, В.Я. Настюк, С.В. Петков, В.М. Плішкін, М.М. Тищенко та інші. Велику допомогу в дослідженні вказаного інституту надало вивчення праць закордонних та радянських вчених: С.С. Алексєєва, Ф. Ардана, Д.М. Бахраха, Д.М. Власова, В.М. Григор'єва, Ж. Гримо, А.В. Грязнова, В.В. Гушчина, О.Л. Дубовика, Р. Драго, А.Е. Жалінського, О.П. Корєнєва, Ю.М. Козлова, А.М. Ларіна, С.В. Лебедь, В.В. Лозбінева, І.Л. Петрухіна, Б.Н. Порфир'єва, С.В. Пчелінцева, В.Б. Рушайло, С.Д. Хазанова та інші.

МЕТА РОБОТИ полягає у тому що дана публікація направлена на вирішення завдань, щодо дослідження проблематики суміжних адміністративно-правових режимів у сфері організації виконання покарань як передумови реформування пенітенціарної системи України.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною основою роботи є наукові праці, матеріали періодичних видань, ресурси Internet, нормативно-правові акти та Міжнародні стандарти діяльності системи виконання покарань.

При проведенні дослідження використано методи структурно-логічного аналізу, порівняння та узагальнення вимог Міжнародних стандартів діяльності системи виконання покарань.

РЕЗУЛЬТАТИ

Активна взаємодія особистості, громадянського суспільства та демократичної правової держави являє собою основну умову та саму ефективну гарантію свободи особистості, дотримання її прав та поваги до людської гідності в Україні. Реформи, які проводяться у країні останнім часом намітили як позитивні, так і негативні тенденції в розвитку всієї правової системи. З метою усунення останніх необхідно вдосконалювати наявні механізми стабілізації права, одним із яких виступає адміністративно-правовий режим, для якого характерна стабільність і в той же час здатність своєчасного та об'єктивного реагування на соціальні та правові потреби.

До основних завдань реформування Державної пенітенціарної служби, насамперед, відноситься виконання міжнародних зобов'язань України щодо створення належних умов тримання засуджених відповідно до міжнародних стандартів; це є головною вимогою Ради Європи стосовно держав-учасниць (Україна приєдналась 9 листопада 1995 року). Реалізація зазначених зобов'язань передбачає здійснення комплексу заходів правового та організаційного характеру.

Ми звертаємо увагу на те, що система адміністративно-правових режимів у сфері організації виконання покарань не обмежується лише категорією «адміністративно-правовий режим у сфері організації виконання покарань», і містить у собі набагато більше видів правових режимів, зокрема, пропонуючи виокремлювати «основні (загальні) адміністративно-правові режими у сфері організації виконання покарань», які діють під час звичайного (нормального) функціонування органів і установ виконання покарань; «додаткові (спеціальні) адміністративно-правові режими у сфері організації виконання покарань» та «суміжні адміністративно-правові режими у сфері організації виконання покарань».

До суміжних адміністративно-правових режимів у сфері організації виконання покарань, на нашу думку, можна віднести:

в залежності від сфери взаємодії у вирішенні питань: фінансування діяльності Державної кримінально-виконавчої служби України; участі громадськості у виправленні та ресоціалізації засуджених; застосування до засуджених заходів медичного характеру, медико-санітарного забезпечення засуджених, а також примусового медичного лікування; придбання засудженими до позбавлення волі продуктів харчування і предметів

першої потреби, літератури і письмового приладдя; забезпечення зв'язку засуджених із зовнішнім світом;

в залежності від організації взаємодії з іншими правоохоронними органами, урядовими та неурядовими інституціями у сфері виконання покарань: при виконанні покарання у вигляді громадських робіт, виправних робіт, позбавлення права обіймати певні посади та займатись певною діяльністю, підготовки досудової доповіді, здійснення пенітенціарної пробації, здійснення контролю за поведінкою осіб, звільнених від відбування покарання із випробуванням, звільнених вагітних жінок та жінок, які мають дітей віком до 3-х років (адміністративно-правові режими взаємодії органу пробації з іншими урядовими та неурядовими інституціями); при виконанні покарання у вигляді обмеження волі (адміністративно-правові режими взаємодії виправного центру з іншими урядовими та неурядовими інституціями); при виконанні покарання у вигляді арешту (адміністративно-правові режими взаємодії арештного дому з іншими урядовими та неурядовими інституціями); при виконанні покарання у вигляді позбавлення волі, довічного позбавлення волі (адміністративно-правові режими взаємодії виправної колонії з іншими урядовими та неурядовими інституціями); при виконанні покарання у вигляді позбавлення волі щодо неповнолітніх (адміністративно-правові режими взаємодії виховної колонії з іншими урядовими та неурядовими інституціями) тощо;

в залежності від організації взаємодії щодо здійснення нагляду та контролю за виконанням кримінальних покарань адміністративно-правові режими слід класифікувати за суб'єктами, які здійснюють нагляд та контроль: при здійсненні відомчого контролю за виконанням кримінальних покарань, контролю іншими державними та громадськими інституціями, міжнародного контролю тощо.

В контексті дослідження уявляється необхідним розглянути ці режими детальніше.

Одним із чинників, які безпосередньо впливають на кримінально-виконавчу політику будь-якої держави, є здатність останньої виділяти потрібний обсяг ресурсів, необхідних для нормального функціонування органів та установ виконання покарань. Брак взагалі, недостатність ресурсного забезпечення цих установ, здатні звести нанівець усі зусилля держави з реалізації міжнародно-правових стандартів поведіння з засудженими [1, с.204].

З цього приводу показовим був поділ коштів нещодавно скасованої Державної цільової програми реформування Державної кримінально-виконавчої служби на 2013-2017 роки. Так, на модернізацію підприємств установ виконання покарань передбачалось виділення 730,48 млн. грн., а з них на удосконалення системи професійної підготовки засуджених було передбачено всього 18,93 млн. грн. [2, с.9].

Зазначимо, що міжнародні структури неодноразово наголошували – незабезпечення прав людини в установах виконання покарань не може виправдовуватися недостатністю коштів. Ідея полягає

в тому, що якщо держава вирішує ізолювати особу від суспільства, то вона повинна брати на себе відповідальність за неї і дотримання її прав [2, с.12].

Необхідно звернути увагу на те, що в Україні немає жодного нормативного документа, який би регулював господарську діяльність установ виконання покарань у сучасних умовах. Необхідність в ухваленні таких документів очевидна. Не можна здійснювати реальні економічні перетворення в системі виконання покарань, не маючи ніякої законодавчої основи. На сьогодні ці установи керуються переважно нормами інших галузей права, які не в змозі врахувати всіх особливостей режимних установ. Також підприємства кримінально-виконавчої системи стикаються з типовими проблемами, характерними для сучасних підприємств в умовах ринкової економіки: їм не дозволяє розвиватися відсутність оборотних коштів, проблеми із збутом товарів, реалізацією послуг тощо [3, с.178].

Доречно також наголосити, що багато проблемних питань функціонування пенітенціарної системи України, на жаль, не вирішено, зокрема через те, що фінансування пенітенціарної системи щороку забезпечувалося не більше ніж на 60 %; кожен новий її керівник розпочинав свою діяльність з власної концепції реформування, незважаючи на невиконання попередньої. При цьому зміни до КВК України вносилися, як і більшість нинішніх проектів законів у кримінально-виконавчій сфері, на замовлення європейських партнерів без належної вітчизняної науково-обґрунтованої експертизи, модернізація роботи персоналу часто була формальною [4, с.259].

Слід також зазначити, що Державною пенітенціарною службою України забезпечено підготовку проектів законів України: «Про деякі питання заборгованості державних підприємств установ виконання покарань Державної кримінально-виконавчої служби України та забезпечення їх стабільного розвитку»; «Про внесення змін до статті 26 Бюджетного кодексу України» (щодо заборгованості державних підприємств установ виконання покарань). Прийняття зазначених законопроектів дасть змогу за рахунок запровадження новітніх технологій та устаткування зменшити вартість продукції (робіт, послуг), що виготовляється підприємствами установ для забезпечення бюджетних потреб установ виконання покарань, створити близько 40 тис. нових робочих місць та підвищити рівень суспільно корисної зайнятості засуджених [5, с.105].

Та, на сьогоднішньому етапі здійснення реформування, склалась складна ситуація щодо фінансування означеної системи, так як Державну пенітенціарну службу було ліквідовано постановою Кабінету Міністрів України «Деякі питання оптимізації діяльності центральних органів виконавчої влади системи юстиції» № 343 від 18 травня 2016 року [6], відповідно до положень якої ДПтС України ліквідується, а її завдання та функції покладаються на Міністерство юстиції України. Поряд із цим, до сфери управління Міністерства юстиції було віднесено також цілісні майнові

комплекси державних підприємств, установ, організацій.

На нашу думку, таке рішення уявляється поспішним, так як на сьогодні Міністерство юстиції України наділено занадто широким обсягом повноважень, в тому числі і стосовно розподілення бюджетних фінансових коштів, що не сприятиме покращенню забезпечення фінансування діяльності Державної кримінально-виконавчої служби України на перспективу.

Впевнено погоджуємось з обґрунтуваннями даними в цьому напрямку К.В. Муравйовим, який зазначає, що Міністерство юстиції України буде на власний розсуд розпоряджатися бюджетними коштами, спрямованими на утримання наведених вище ліквідованих органів, у тому числі й органів та установ виконання кримінальних покарань. Такий стан справ може спричинити як великі корупційні ризики, так й неефективність розподілу та використання фондів коштів. Перш ніж ліквідувати ДПтС України, необхідно було повноцінно налагодити роботу Міністерства юстиції України у сферах, що перейшли до нього внаслідок ліквідації Державної виконавчої служби та Державної реєстраційної служби України. При цьому необхідно не просто налагодити таку роботу, а й вийти на новий рівень функціонування цього відомства, коли можна говорити про якісь позитивні здобутки, про підвищення ефективності такої роботи. І лише після здійснення зазначених кроків (так би мовити, про вже пройденому шляху), маючи позитивний досвід, можна вирішувати питання про ліквідацію чергового органу. Окремо слід підкреслити, що відповідні кроки повинні відбуватися з активним залученням громадськості (громадських обговорень), у тому числі фахівців у цій галузі [7, с.245-246].

Як стверджує вітчизняний вчений С.К. Гречанюк, сучасний стан функціонування органів та установ Державної пенітенціарної служби України взагалі свідчить про неспроможність самостійно вирішувати завдання з реалізації державної політики у сфері виконання покарань. Це обумовлено, на його думку, рядом об'єктивних та суб'єктивних факторів. Тому важливим та необхідним для діяльності зазначених органів та установ є залучення інститутів держави та громадянського суспільства. Це підтверджується проведеним анкетуванням практичних працівників Державної пенітенціарної служби України, 84 % яких вважають доцільною та необхідною взаємодію органів та установ ДПтС України з державними та неурядовими інституціями [8, с.100].

Діючими інституціями, до компетенції яких входить здійснення громадського контролю за діяльністю органів і установ виконання покарань є Громадська рада при Державній пенітенціарній службі України та Громадські ради при територіальних управліннях Державної пенітенціарної служби України, які діють на підставі Указу Президента України № 854/2004 «Про забезпечення умов для більш широкої участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» від 31 липня 2004 року [9] та Постанови Кабінету Міністрів України № 996 «Про забезпечення участі

громадськості у формуванні та реалізації державної політики» від 3 листопада 2010 року [10].

Важливим суб'єктом громадського контролю в установах відбування покарань є позаштатне, постійно діюче формування, яке іменується методично-виховною радою. Головним її завданням є надання методичної та практичної допомоги персоналу установи виконання покарань в організації соціально-психологічної роботи із засудженими, вироблення рекомендацій щодо вдосконалення практики застосування основних засобів виправлення і перевиховання засуджених та організації діяльності установи. Методичні ради створюються з числа найбільш досвідчених працівників системи виконання покарання. За рішенням начальника установи до участі в роботі методично-виховної ради, з правом дорадчого голосу, можуть також долучатися представники громадських та релігійних організацій, які приймають активну участь у роботі із засудженими [11, с.158].

Найбільш численною формою громадського контролю за діяльністю установ виконання покарань є закріплена ст. 25 КВК України можливість створювати спостережні комісії. Зрозуміло, що члени спостережної комісії не мають змоги вирішувати всі проблеми, пов'язані з діяльністю комісії, з огляду лише на факт покладання подібних повноважень. Також підготовка фахівця того чи іншого профілю потребує відповідного його навчання, і в цьому відповідну допомогу можуть надати саме правозахисні організації, бо вони володіють об'єктивною інформацією щодо особливостей кримінально-виконавчої системи, специфіки засуджених, які відбувають покарання в тій чи іншій установі, типових та найбільш поширених порушеннях їхніх прав як у виправних установах, так і після звільнення тощо. Поєднання великого досвіду правозахисних організацій із залученням інших фахівців у тій чи іншій галузі (психологів, правників, науковців тощо) створить підґрунтя для здобуття членами спостережних комісій необхідних для виконання покладених завдань знань. У підсумку це свідчить про можливість позитивних змін у діяльності спостережних комісій, що в результаті позитивно впливає на стан дотримання прав і законних інтересів засуджених [12, с.26-27].

Уявляється, найближчим часом слід очікувати створення нової громадської інституції, яка буде контролювати діяльність органів і установ кримінально-виконавчої служби з метою дотримання норм Конвенції ООН проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, що сприятиме удосконаленню суміжного адміністративно-правового режиму в означеній сфері.

Це обумовлюється також тим, що актуальним питанням на сьогодні залишається питання організації медико-соціального забезпечення засуджених до позбавлення волі та відповідність цієї діяльності мінімальним стандартним правилам Організації Об'єднаних Націй і Ради Європи. Деякі науковці і представники певних правозахисних організацій невдоволені станом медико-санітарного

забезпечення засуджених до позбавлення волі та висловлюють думку про необхідність виведення з підпорядкування Державної пенітенціарної служби України медичних частин установ виконання покарань і повного підпорядкування їх Міністерству охорони здоров'я, чого, у свою чергу, вимагають міжнародні стандарти у галузі захисту прав засуджених [13, с.70].

Перед тим, як проаналізувати питання адміністративно-правового режиму зв'язку засуджених із зовнішнім світом, відзначимо, що Європейські пенітенціарні правила чітко регламентують порядок встановлення означених контактів: ув'язненим дозволяється максимально часто спілкуватися поштою, по телефону або за допомогою інших засобів спілкування зі своїми сім'ями, іншими особами і представниками зовнішніх організацій; дозволяються також відвідини ув'язнених вказаними особами.

О.І. Іваньков діяльність по збереженню, підтримці та встановленню соціальних зв'язків засуджених із зовнішнім світом розділяє на наступні елементи: надання засудженому побачень, телефонних розмов, можливості на деякий час виходити за межі пенітенціарних установ (інститут надання побачень засудженому), забезпечення можливості доступу до засобів масової інформації, до друкованих видань, можливості захисту своїх прав та обов'язків тощо. Соціальні зв'язки засуджених у межах установи виконання покарань, на його думку, необхідно розглядати і в площині відчуття безпеки від оточуючого середовища засуджених та його негативних елементів.

Така діяльність потребує розподілу на дві групи. До першої групи слід віднести: надання засудженим побачень, телефонних розмов, можливих короткочасних відпусток, можливості отримання інформації із засобів масової інформації та забезпечення засудженого можливістю захищати свої права шляхом звернення до органів, які не підконтрольні адміністрації установ виконання покарань та міжнародним організаціям тощо. Другу групу складає діяльність, спрямована на забезпечення засудженого нормальними умовами відбування покарання, що забезпечить виконання права засудженого на особисту безпеку та відчуття захищеності, не дасть можливості впливу на засудженого негативних соціальних зв'язків середовища засуджених [14, с.98].

Слід підсумувати, що саме Європейські пенітенціарні правила на перше місце серед заходів виправлення та ресоціалізації засуджених ставлять зв'язки із зовнішнім світом. Зважаючи на це, важливим кроком до утвердження міжнародних стандартів поводження із засудженими стало прийняття Закону України «Про внесення змін до Кримінально-виконавчого кодексу України щодо адаптації правового статусу засудженого до європейських стандартів» від 08.04.2014 року, в якому обумовлено стратегію державної політики щодо реформування органів і установ виконання покарань згідно з міжнародними стандартами [15].

Повертаючись до питання адміністративно-правових режимів взаємодії Державної кримінально-виконавчої служби з іншими правоохоронними органами, урядовими та неурядовими інституціями у сфері виконання покарань, уявляється необхідним навести визначення взаємодії дане С.К. Гречанюком, - це організована у відповідності з вимогами чинного законодавства узгоджена за цілями, місцем та часом спільна діяльність органів та установ ДПтС України з державними та неурядовими інституціями, яка спрямована на досягнення цілей та завдань взаємодіючих суб'єктів, при цьому об'єднуючою пріоритетною метою є здійснення єдиної державної політики у сфері виконання кримінальних покарань [16, с.111].

Взаємодія органів та установ ДКВС України з іншими державними органами України у виконанні покладених на них завдань здійснюється в різних формах, серед яких автори монографії «Функціонування державної кримінально-виконавчої служби України в сучасних умовах» називають наступні:

координація діяльності відповідних служб і підрозділів щодо своєчасного виявлення і припинення порушень законодавства, а також вирішенню інших питань, що представляють спільний інтерес. З цією метою створюються робочі групи, проводяться регулярні зустрічі представників зацікавлених підрозділів для вироблення злагоджених дій, а найважливіші проблеми виносяться на розгляд спільних засідань колегій;

видання при необхідності спільних наказів, які регулюють порядок взаємодії органів та установ ДКВС України і підрозділів інших державних органів;

організація постійного обміну інформацією з питань, що стосуються фактів корупції, а також аналітичною інформацією за наслідками перевірок, методичними рекомендаціями щодо загальних проблем зміцнення законності і правопорядку, іншою інформацією, що представляє взаємний інтерес;

проведення спільних службових розслідувань за фактами надзвичайних подій, конфліктних і екстремальних ситуацій;

забезпечення у випадках необхідності участі представників органів та установ ДКВС України в розгляді в судових органах позовних та претензійних заяв громадян та юридичних осіб, а також представництво інтересів при розгляді справ щодо засуджених та осіб, які перебувають на обліку;

дотримання загальних та спільних вимог роботи з інформацією за ступенем таємності, а також вимог щодо захисту інформації при її обробці з використанням технічних засобів і передачі по каналах зв'язку;

забезпечення дотримання конфіденційності, виключення розголошення відомостей про спільні заходи, сили та засоби, що використовуються (якщо виникає така необхідність);

спільне інформування органів виконавчої влади з питань зміцнення законності і правопорядку [17, с.81-82].

Наступним важливим критерієм при визначенні видів суміжних адміністративно-правових режимів у

сфері організації виконання покарань є суб'єктний склад органів та осіб, які здійснюють нагляд та контроль: при здійсненні відомчого контролю за виконанням кримінальних покарань, контролю іншими державними та громадськими інституціями, міжнародного контролю тощо.

Міжнародний контроль здійснюється уповноваженими на те міжнародними організаціями та інституціями на підставі міжнародних актів про права людини і передбачається Загальною декларацією прав людини 1948 року, Міжнародним пактом про громадянські та політичні права 1966 року, Конвенцією проти катувань та інших жорстоких або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання 1984 року, а також факультативним Протоколом до неї, Європейською конвенцією про запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню 1987 року та цілою низкою інших. Однією з основних форм міжнародного контролю є проведення інспекційних перевірок діяльності органів та установ виконання покарань кримінально-виконавчої системи України уповноваженими представниками міжнародних організацій, за результатами яких складаються доповіді, що містять рекомендації щодо усунення виявлених порушень і поліпшення захисту засуджених осіб. Міжнародний контроль може також здійснюватися шляхом розгляду і вирішення скарг засуджених на порушення їх прав уповноваженими міжнародними інституціями, зокрема Європейським судом з прав людини, рішення якого за результатами розгляду таких скарг є обов'язковими для України [18, с.127-128].

Т.В. Макаренко виокремлює три групи суб'єктів державного контролю за діяльністю установ виконання покарань: надвідомчих, внутрівідомчих та комплексних. До перших необхідно віднести: Верховну Раду України; Президента України; Кабінет Міністрів України; центральні та місцеві органи виконавчої влади; судові органи України. До другої: Державний департамент України з питань виконання покарань та його територіальні і локальні органи управління. Треті – комплексні суб'єкти державного контролю за діяльністю установ виконання покарань, які складаються як з представників державних органів, так і з представників самоврядних та громадських органів [19, с.614].

Відразу потрібно зазначити що, ліквідація Державної пенітенціарної служби України та покладення повноважень з реалізації державної політики у сфері виконання кримінальних покарань та пробації на Міністерство юстиції країни [6] спричинили суттєві зміни в його структурі. Одним із основних підрозділів Міністерства юстиції України з питань виконання кримінальних покарань є Департамент організаційного забезпечення діяльності служб Державної кримінально-виконавчої служби України, на який покладено широкий спектр повноважень щодо спрямування діяльності міжрегіональних управлінь з питань виконання кримінальних покарань і пробації, організації контролю за дотриманням прав людини при виконанні і відбуванні кримінальних покарань,

організації та контролю за виконанням судових рішень, забезпечення виявлення, припинення та запобігання вчинення правопорушень засудженими і особами під вартою, контролю за організацією охорони установ виконання покарань і т.д. [20].

Крім того, в структурі Міністерства юстиції України було утворено Департамент пробації, який наділено повноваженнями здійснювати організацію пробаційного нагляду та соціально-виховної роботи із засудженими, досудових доповідей щодо обвинувачених, виконання певних кримінальних покарань (не пов'язаних з позбавленням волі), ресоціалізації засуджених, а також взаємодії та контролю за діяльністю органів з питань пробації [21]. При цьому, як слушно зазначає О.Г. Предместніков, Департамент пробації виступає не як суб'єкт безпосереднього здійснення заходів досудової, наглядової та пенітенціарної пробації, а як управлінський центр, що здійснює нормативно-правове, організаційне, інформаційне та методичне забезпечення діяльності уповноважених органів з питань пробації [22, с.161].

Необхідно вказати, що наявність контролю сама по собі формує та підвищує рівень правосвідомості персоналу виправної установи, що значно впливає на формування громадянської правосвідомості як у працівників, так і у широкій громадськості. В результаті стає можливим виявити та усунути недоліки, що мають місце як в роботі окремих посадових осіб, так і системи виконання покарань в цілому.

Громадський контроль орієнтує персонал на безумовне та точне дотримання законів не лише під загрозою застосування адміністративних заходів, а й у силу власного рівня правосвідомості. При цьому контроль суспільства в цілому дає можливість скоректувати темпи та хід реформ, врахувати інтереси соціуму при зміні основних функцій та форм діяльності установ та органів виконання покарань. В таких умовах уявляється можливим зняття тієї соціальної напруги, що викликана наявністю різних поглядів на темпи та цілі реформ, які проводяться. Разом з тим, особливо важливим є те, що громадський контроль дозволяє економно перерозподіляти кошти державного бюджету, які виділяються на утримання системи виконання покарань.

ВИСНОВКИ

Підсумовуючи, уявляється необхідним зазначити, що держава в сучасних умовах, прагнучи до статусу правової та соціальної, не може ігнорувати інтереси соціуму навіть у такій достатньо закритій сфері, як сфера виконання кримінальних покарань.

Список використаних джерел

1. Черненко М.П. Проблеми фінансування кримінально-виконавчих установ / М.П. Черненко // Проблеми законності. – 2009. – № 104. – С.204-212.
2. Дотримання прав людини у пенітенціарній системі України / К.А. Автухов, А.П. Гель, М.В. Романов, В.О. Човган, І.С. Яковець; за загальною редакцією М.В. Романова; ГО «ХАРКІВСЬКА

ПРАВОЗАХИСНА ГРУПА». – Х.: ТОВ «ВИДАВНИЦТВО ПРАВА ЛЮДИНИ», 2015. – 480с.

3. Боднарчук О.Г. Адміністративно-правове регулювання господарської діяльності установ кримінально-виконавчої системи України / О.Г.Боднарчук // Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право). – 2010. – № 49. – С.177-182.

4. Шкута О. Правове забезпечення функціонування пенітенціарної системи України / О. Шкута // Науковий часопис Національної академії прокуратури України. – 2016. – № 3. – С.254-261.

5. Клименко О. Правові засади фінансування Державної пенітенціарної служби України / О. Клименко // Юридична Україна. – 2016. – № 3-4. – С.103-106.

6. Деякі питання оптимізації діяльності центральних органів виконавчої влади системи юстиції: Постанова Кабінету Міністрів України від 18 травня 2016 року № 343. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/343-2016-%D0%BF>.

7. Муравйов К. Удосконалення системи управління органами й установами виконання покарань / К. Муравйов // Підприємство, господарство і право. – 2016. – № 12. – С.244-248.

8. Гречанюк С.К. Теорія та практика взаємодії органів та установ Державної пенітенціарної служби України з державними та неурядовими інституціями: дис. ... д-ра. юрид. наук: спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / С.К. Гречанюк; Національний університет державної податкової служби України. – Ірпінь, 2011. – 520с.

9. Про забезпечення умов для більш широкої участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики: Указ Президента України від 31 липня 2004 року № 854/2004. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/854/2004>.

10. Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики: Постанова Кабінету Міністрів України від 3 листопада 2010 року № 996. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-2010-%D0%BF>.

11. Василенко К.І. Інтегрований вплив соціально-виховної роботи із засудженими на розвиток діяльності інституцій громадського суспільства та самодіяльних організацій засуджених у виправних колоніях / К.І. Василенко // Право: науково-інформаційний вісник. – 2015. – № 12. – С.154-163.

12. Спостережні комісії як інструмент моніторингу дотримання прав засуджених. – Полтава: Дивосвіт, 2013. – 220с.

13. Боднар І.В. Імплементация міжнародно-правових стандартів щодо медико-санітарного забезпечення засуджених до позбавлення волі у кримінально-виконавчому законодавстві України / І.В. Боднар, І.В. Іваньков // Юридичний науковий електронний журнал. – 2016. – № 1. – С.69-71.

14. Іваньков О.І. Актуальні питання реформування інституту надання побачень засудженим та ув'язненим, які утримуються в установах виконання покарань Державної пенітенціарної служби України / О.І. Іваньков // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – 2014. – № 10-2 том 2. – С.98-100.

15. Про внесення змін до Кримінально-виконавчого кодексу України щодо адаптації правового статусу засудженого до європейських стандартів: Закон України від 08.04.2014 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1186-18>.

16. Гречанюк С.К. Теорія та практика взаємодії органів та установ Державної пенітенціарної служби України з державними та неурядовими інституціями: дис. ... д-ра. юрид. наук: спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / С.К. Гречанюк; Національний університет державної податкової служби України. – Ірпінь, 2011. – 520с.

17. Зливко С.В, Гречанюк С.К., Мулявка Д.Г. Функціонування Державної кримінально-виконавчої служби України в сучасних умовах: [монографія]. – Чернігів: РВВ Чернігівського юридичного коледжу ДДУПВП, 2011. – 161с

18. Огородник Є.О. Контроль у структурі механізму реалізації кримінально-виконавчої політики / Є.О. Огородник // Сучасні проблеми та тенденції розвитку кримінально-виконавчого права в Україні:

збірник матеріалів Всеукраїнського науково-практичного семінару [20 листопада 2015 року, м. Харків] / Харківський нац. ун-т внут. справ; Наук.-дослід. ін-т вивч. пробл. злочинності ім. акад. В.В. Сташиса НАПрН України; Кримінологічна асоціація України. – Х.: ХНУВС, 2015. – 200с. – С.127-129

19. Макаренко Т.В. Суб'єкти, які здійснюють державний контроль за діяльністю установ виконання покарань / Т.В. Макаренко // Форум права. – 2011. – № 1. – С.610-616.

20. Про затвердження положення про Департамент організаційного забезпечення діяльності служб Державної кримінально-виконавчої служби України Міністерства юстиції України: Наказ Міністерства юстиції України від 28 листопада 2016 року № 5327/к/Додаток до Листа Міністерства юстиції України від 21 грудня 2016 року № 45288/ПІ-3-2386/14.

21. Про затвердження положень про структурні підрозділи апарату Міністерства юстиції України: Наказ Міністерства юстиції України від 10 листопада 2016 року № 5168/к/Додаток до Листа Міністерства юстиції України від 21 грудня 2016 року № 45288/ПІ-3-2386/14.

22. Предместніков О.Г. Адміністративно-правове регулювання організаційної структури Міністерства юстиції України / О.Г. Предместніков // Форум права. – 2016. – № 5. – С.157-167.